

TEMES DE DEBAT

Voluntaris en temps de crisi

A Catalunya, el voluntariat és un teixit associatiu envejat a la resta de l'Estat i independent de les institucions oficials. És la síntesi de valors com la solidaritat i la cooperació, transformats en el compromís amb una realitat concreta –a Catalunya més del 29% de la població és pobra–. A conseqüència de la crisi, moltes entitats socials han notat un augment de la solidaritat.

ANÀLISI Àngels Guiteras i Francina Alsina

Solidaritat i compromís

El voluntariat, l'expressió de la ciutadania compromesa, és un fenomen social que existeix des de fa molts anys i que sovint no ha estat prou reconegut per la societat. Podem entendre el voluntariat com el conjunt de persones que dediquen una part del seu temps a dur a terme una acció al servei dels altres o de la comunitat en general, sense esperar-ne res a canvi. No som davant d'un mer activisme, de fer per fer, sinó d'una acció carregada de sentit, de solidaritat, a través d'un servei gratuït, participatiu, associatiu, compromès. La tasca del voluntari i la del professional s'han de complementar perquè siguin enriquidores.

Aquestes accions es desenvolupen dins el marc de les entitats de voluntariat. És a dir, a les organitzacions socials que tenen per objectiu la millora de la qualitat de vida, que no tenen afany de lucre i que tenen una estructura democràtica de funcionament. A Catalunya hi ha 7.500 entitats socials, que configuren el tercer sector social. Som entitats privades sense afany de lucre que treballem per la inclusió i la cohesió social, amb especial atenció als col·lectius més vulnerables. Construïm un espai públic de participació, de responsabilitat i de compromís cívic, mitjançant la iniciativa social.

L'acció voluntària és l'expressió lliure i altruista amb la societat, i això diu molt a favor de la qualitat humana d'un país, perquè aquesta qualitat també es mesura pels valors de la gent. El voluntariat és la síntesi de valors universals com la solidaritat i la cooperació, transformats en el compromís amb una realitat concreta.

A més, les entitats socials que acullen equips de voluntaris compromesos tenen una base social més sòlida que les fa menys dependents, facilita i canalitza la participació ciutadana, i garanteix una societat forta, plural i amb capacitat per donar resposta a les seves pròpies necessitats.

A l'àmbit social és on es fa més palpable la solidaritat i on es demana un perfil de voluntari més exigent: amb capacitat d'entrega, de compromís i, sobretot, de saber escoltar per atendre els col·lectius més vulnerables.

A Catalunya, com arreu d'Europa, el voluntariat va prenent força i consolidant la seva presència progressivament. Ara mateix, com a conseqüència de la crisi, moltes entitats socials han

La societat ha trobat en ella mateixa canals de resposta a determinades necessitats que cap instància governamental atenia

notat un augment de la solidaritat i de les persones que volen fer-hi tasques de voluntariat. Aquestes associacions i entitats han estat capaces de donar, en cada moment, una resposta cívica i solidària a les necessitats i inquietuds de la societat, alhora que han significat un element essencial en la configuració de Catalunya com a país amb identitat pròpia.

Segons les últimes dades, el perfil tipus del voluntari a les entitats socials catalanes acostuma a ser, majoritàriament, dona d'entre 51 i 65 anys i amb estudis de secundària. Tot i que, malgrat les jubilacions anticipades, el nombre d'homes que

Voluntariat català, un exemple!
Anuari del Tercer Sector Social de Catalunya 2012

QUÈ ÉS?

- Constituida l'any 2003, és un estudi periòdic que analitza l'estat i l'evolució del sector. El seu objectiu és ser una eina per a les entitats, la societat civil i l'administració pública
- Agrupa 31 organitzacions (federacions i agrupacions d'entitats). Llista: www.tercersector.cat
- Indirectament en formen part prop de 4.000 entitats: fundacions, associacions, cooperatives d'iniciativa social, empreses d'inserció i centres especials de treball

OBJECTIUS

- Defensa dels més vulnerables i lluita contra la pobresa i l'exclusió social
- Compromís amb el desplegament del sistema dels serveis socials
- Participació com un actor més en la vida pública i canalitzar la participació ciutadana i el voluntariat

TREBALL

- Atén més de 1.700.000 persones
- Hi treballen més de 100.000 professionals i disposa de 245.000 persones voluntàries

VOLUNTARIAT

- PERFIL TIPUS: dones d'entre 51 i 65 anys amb estudis de secundària
- NOU PERFIL: persones aturades i qualificades

Font: Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya / Federació Catalana de Voluntariat Social

LA CLAU **María Amor**

Portadors d'esperança

Caritas és una entitat de l'Església catòlica que té com a objectiu promoure i orientar l'acció social amb la finalitat d'atendre persones amb risc d'exclusió social, promoure el desenvolupament integral dels individus, sensibilitzar la societat i promocionar la justícia social.

Les persones ateses es troben en un grau d'aïllament social elevat i amb relacions socials i familiars fragmentades o força debilitades, situacions en què el voluntariat pot aportar acollida i acompanyament d'una manera significativa i decisiva, des de la proximitat, la senzillesa, i el respecte.

Aquest voluntariat està format per per-

Solidaritat, justícia social i participació cívica són les bases de la feina dels voluntaris

sones sensibilitzades amb problemes socials. L'aportació d'aquest col·lectiu dins l'organització ajuda a pal·liar la injustícia social i el risc d'exclusió de les persones i famílies que pateixen. Actualment, Càritas Diocesana de Barcelona disposa de més de 3.500 voluntaris que col·laboren activament en els diferents projectes de l'entitat, tant des dels grups de les Càritas parroquials com des dels programes i projectes de Càritas Diocesana.

El treball voluntari es basa en els valors de solidaritat, justícia social i participació cívica, i pretén donar resposta a les necessitats d'una societat dinàmica, treballant en benefici de la comunitat alhora que promou actituds i comportament importants, com ara el compromís, el respecte i el diàleg.

Les persones que hi col·laboren voluntàriament han de disposar d'eines que els permetin comprendre la realitat i oferir respostes adequades a cada cas concret, de manera que cal dotar-les de coneixements específics, habilitats i competències. Per aquesta raó, una de les tasques principals del programa de voluntariat és la dinamització del voluntariat a través de l'Escola de Formació del Voluntariat, que promou la preparació i la formació dels voluntaris, facilitant-los elements teòrics i pràctics (coneixements, habilitats i actituds) que permetin situar, qüestionar i renovar les tasques que duen a terme. L'oferta formativa planteja formació inicial, formació específica i formació continuada amb l'objectiu de donar resposta a les necessitats detectades i tenint en compte la realitat social que ens envolta.

La tasca no seria possible sense els voluntaris, que de manera anònima i desinteressada comparteixen el seu temps, la seva experiència i els seus coneixements a favor de la construcció d'una societat més humanitzada i justa.●

M. AMOR, responsable del programa de voluntariat de Càritas

fan el voluntariat ha augmentat, encara són minoria, ens cal que n'hi hagi més i en una franja d'edat més àmplia perquè s'impliquin amb les entitats socials del país. L'enfortiment del voluntariat a les mateixes entitats ajuda a la vertebració de la societat i a fomentar la cohesió social del país. Apostem per una visió global en la gestió del voluntariat i per potenciar l'encaix entre les expectatives de les persones voluntàries i les de l'entitat social. Tot plegat afavoriria un augment del compromís de l'individu i, consegüentment, una ciutadania més compromesa. Una bona manera d'enfortir aquest compromís ciutadà es reafirmarà durant aquest 2013, ja que és l'Any Europeu de la Ciutadania Activa.

Els nous perfils de persones voluntàries (persones a l'atur, persones qualificades) plantegen un repte de coexistència amb la resta de perfils presents a les entitats que cal abordar per millorar-ne l'eficiència.

Creiem en la formació de la persona voluntària, que es fa des de la seva entitat o des d'altres entitats socials. En el moment present, ens trobem amb noves formes de col·laboració per part de la ciutadania, des de la que es practica a l'empresa amb responsabilitat social corporativa, com l'aprenentatge i servei per part del col·lectiu estudiantil. Però el model català de voluntariat sempre va lligat a l'associacionisme: són inseparables.

En el cas de Catalunya, el voluntariat i un teixit associatiu envejat a la resta de l'Estat han estat la resposta de la col·lectivitat a la llunyania respecte a les institucions oficials. La societat ha trobat en ella mateixa canals de resposta a determinades necessitats que cap instància governamental atenia o només tractava de manera deficient. La crisi actual ens obliga a reformular el model social actual. Aquest replantejament del sistema l'hem de fer entre tots perquè és la nostra responsabilitat.●

PER SABER-NE MÉS

PUBLICACIONS

El voluntariat a Catalunya, dossier Taula Tercer Sector-Josep Maria Canyellas

Foro de debate: Voluntariado y pobreza, EAPN-España. Red de Lucha contra la Pobreza y la Exclusión social

WEBS

www.tercersector.cat

www.voluntaris.cat

VÍDEOS

<http://www.tv3.cat/videos/3798650/Voluntariat-i-compromis-civic> 'Latituds' del 33 va fer un reportatge que es titulava 'Voluntariat i compromís cívic'

Participeu amb la vostra opinió a www.lavanguardia.com